Nr 35.

GAZETA WIEYSKA.

Praca wszystko zwycięża.

w Warszawie dnia 28. Sierpnia Roku 1818.

O rejestrach ekonomicznych.

Narzekamy co dziennie na nieporządek i niedokładność w prowadzeniu rachunków gospodarskich; poznaliśmy z własną szkodą iak wiele zależy na utrzymywaniu rejestrów folwarcznych w składzie regularnym iednostaynym i sprawdzanie ich ułatwiaiącym, czuiemy słowem potrzebę zaprowadzenia rachunkowości ekonomiczney w karby pewne i stałe; iednakże nie odszukuiemy prawideł ogólnych w tym ważnym przedmiocie.

Nie należy do mnie badać przyczyny tey niedoskonałości w gospodarstwie naszém, i lękałbym się poniekąd iey dochodzenia, abym nie zszedł się na ślisgiey odkrywania koleiz niechętnemi ku nam cudzoziemcami, co przypisuią charakterowi narodowemu naydrobnieysze wady w powszechném uporządkowaniu kraiu.

Sądzę owszem że iest powinnością rodaka zamiast rozszerzania się z naganą, wskzać środki do usunięcia niedogodności, i z tego powodu zwracam uwagę szanownych czytelników na iedyne podobno w ięzyku naszym pismo które podaie prawidła w tym przedmiocie.

Istnący dzisiay w Polsce gospodarowania sposób, nie iest bynaymniey nie umieiętny: wyiawia owszem ślady pięknego przemysłu. Każdy kęs ziemi został zaięty do uprawy, nie zaniedbano żadney odnogi rolnictwa do kraiu stosowney, i usiłowano nawet wprowadzić na oyczyste niwy plony stref obcych; tak dalece, że prace w zawodzie rolniczym nie ustąpiły usiłowaniom w sprawie narodowey; a ta dziwna sprzeczność, nieszczęścia i pomyślności w iednym że czasie na nas sprawdzona, rozróżniać nas będzie w zaszczytnym sposobie od innych narodów. Jakoż dziwnym zwrotem, znaleźliśmy w sobie posród klęsk niszczącey woyny odradzaiącą siłę i w ówczas kiedy zlewały się na kray przygody, rozwiiaiący się w rolnictwie przemysł, goił rany zadawane politycznemu ciału.

Ten tylko który nie zwiedził do-

kładnie Polskie powiaty gdzie naybardziéy srożyła się burza, wyrzec o nich może iż zostaią w stanie martwości zarzucanéy nam od sąsiadów. Jeżeżeli nie widziemy na ziemi naszéy upowszechnionych niektórych sposobów uprawy, nie wynika to z przyczyny, że ich nie znamy lub poznać zaniedbaliśmy, lecz że ich zastosowanie nie było dla nas pożyteczném. Wszakże nie ma zgoła potrzeby w przyswoianiu sobie zwyczaiów obcych, kiedy te zrządzić nie potrafią pomyślnego skutku? Lecz braknie nam na piśmiennéem uporządkowaniu kolei prac fizycznych, które gdy iest niepomylną ich wskazówką na przyszłość, wzywa dzisiay baczności pilnych gospodarzy.

Mniéy potrzebne w tém względzie są dla nas wzory z pism zagranicznych wzięte, albowiem skład naszego gospodarstwa potrzebuie właściwéy sobie rachunkowości. Wydane w roku 1808 przez P. Marciszewskiego *Rejestra i tabelle dochodu i rozchodu krescencyi, iako też propinacyi, inwentarza i pieniędzy*, zdaią mi się bydź naystosownieyszemi do gospodarstwa Polskiego. Obiéraiąc ie za przedmiot tego artykułu Gazety Wieyskiéy, poddaię pod sąd publiczności i do użytku rolników, pismo o którym nauczyło mię doświadczenie, że utrzymany tryb porządkowy podług obiętych w nim prawideł przyniósł pożytki istotne. Uważam w tém dziele środek iż tak rzekę mechaniczny do zapobieżenia zdrożnościóm rządzców włości; sposób łatwy i iasny do zdania sprawy z czynności gospodarskiéy; widzę ułatwioną rachunkowość, i obok przepisów szczegółowych zasady do ogólnych prawideł, iakiemi rządzić się należy w gospodarstwie, aby te w kraiu całym miało iednostayność.

Że zaś to dzieło nie weszło w poczet przedmiotów handlu księgarskiego, mniemam iż wolno mi będzie ogłosić ie nieiako powtórnie drukiem, abym przykładami stwierdził iego pożyteczność.

Dzieło to składa się z tabell obszérnych, w taki sposób porubrykowanych, iż znayduie się natychmiast gotowość do zapisywania przedmiotów, na folwarku nawet naywiększym. Autor czuły o dobro swych ziomków chciał im ułatwić tym sposobem pracę, i zniewolić nieiako do regularności. Zniżył nawet cenę dzieła tak dalece, że materyał piśmienny tylko, opłaca kupuiący. Praca iego tak pożyteczna iest przecie małoznana.

Tabella pierwsza przeznaczona do zapisywania zbioru krescencyi w snopie, składaiąca stronicę wstępną wyobraża pierwszą czynność gospodarską, w roku normalnym czyli etatowym dla rolnika; ponieważ razem z żniwem zaczyna się pierwszy perjod w gospodarstwie. Składa się z 12 rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień zebrania plonów; w rubryce drugiéy nazwisko pola z wyrażeniem iego uprawy; w trzeciéy liczba zniwiarzy; w ośmiu rubrykach następuiących (podzielonych liniami do wyrażenia liczby kóp i snopów), mieszczą się rozmaite gatunki zboża iakoto: pszenicy, żyta, ię-

czmienia i t. d. w rubryce dwunastéy uwagi. Z drugiéy rubryki obiaśnić się może każdego czasu właściciel, iaki gatunek zboża naylepiéy udaie się na pewney części roli, i poznać miarę swoiego usiłowania względem obszerności i stosunek korzyści do nakładu. Jest to obraz iawny całéy gospodarskiéy czynności. Rubryka trzecia służy do zdania sprawy z kosztów wyłożonych na żniwo. W ostatniéy zaś rubryce powinno bydź wskazane mieysce gdzie złożone zostały plony i w iakim znaydowały się stanie w czasie zwożenia, tak dla pewności w wydawaniu na konsumpcyą, iako téż dla zapobieżenia szkodzie iaka się wydarzyć może w zbożu wilgotném lub porosłém.

Tabella druga przeznaczona iest do zapisywania zbioru lnu, konopi, chmielu, koniczyny i siana; każdy rodzay tych płodów ma rubrykę właściwą, podzieloną na miarę kopową i snopową, korcową i garcową, i na wozy, dwu lub cztero konne, w których dla większéy dokładności możnaby też zapisywać miarę sążniową siana, lub wagę onego, kiedy to do porządnego wydawnia w pęki powiązane zostanie. Rubryka koniczyny dzieli się na trzy kategorye zastosowane do 1. 2. i 3. sieczenia, obok których można wyrazić liczbę kosarzy i gromadzielników. Rubryka siana ma dwa podziały, siana pierwszego i potrawu, przy których można wyrazić gatunek onego.

Tabella trzecia wystawia wymłot wszelkiéy krescencyi. Dzieli się na 9. rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień kiedy młócono, w rubryce drugiéy wyraża się nazwisko pola z którego pochodzi zboże do wymłotu wzięte; w trzeciéy ilość tegoż zboża na kopy i snopy obliczona; w czwartéy ilość ziarna czystego; w piątéy ilość poślądu; w szóstéy ilość plewy; w siódméy ilość pozostaiącéy słomy prostéy; w osméy ilość słomy miętéy czyli targanéy; w dziewiątéy uwagi.

Z wymłotu okazuie się istotna korzyść z ziemi wyprowadzona, wyiawia się téż rzeczywista iéy płodność; że zaś ziarno lubo dzielące się na czelne i poślednie w konsumpcyi za iedno zawsze rachowane bywa, szczególnéy rubryki na gatunki z młynka pochodzące nie wydzielono. Każdy rodzay zboża w tabelli pierwszéy zapisanego, mieć powinien w tabelli trzeciéy odpowiadaiącą sobie stronnicę.

Prace gospodarskie około lnu i konopi, podzielone zostały w tabelli czwartéy, na dwie główne części, iako to: *wymłotu*, i *obrobienia*. Część pierwsza, dzieli się na 5. rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień każdéy czynności w tym przedmiocie; w rubryce drugiéy ilość kóp i snopów omłóconych, tudzież ilość korcy i garcy siemienia zyskanego; w rubryce trzeciéy datum wydania lnu lub konopi do moczenia czyli roszenia, z wyrażeniem ilości kóp i snopów; w rubryce czwartéy datum wydania lnu i konopi do osuszenia, z wyrażeniem ilości kóp i snopów; w piątéy datum wydania lnu i konopi do omiądlenia z oznaczeniem ilości kóp i snopów. Część druga dzie-

35*

li się na dwie rubryki główne, które mieszczą w sobie stosowne kategorye. W pierwszéy kategoryi rubryki pierwszéy, zapisuie się datum wydania lnu lub konopi do oczesania; w 2. ilość kóp i snopów wydanych; w trzeciéy ogół wyczosu podzielonego na kitki, i wagę onego na funty; w czwartéy ilość pakuł wyważonych na funty. W pierwszéy kategoryi rubryki drugiéy zapisuie się datum wydania kitek i pakuł podług wagi funtowéy; w drugiéy wyczos z pakuł w swoiéy ilości; w trzeciéy ilość przędzy, cienkiéy i grubéy, z wyrażeniem wagi.

Całe postępowanie przy wyrabianiu lnu lub konopi na przędzę, powinno bydź obięte w rubrykach, dla zapobieżenia nadużyciu, niedbałości i przypadkom w téy odnodzę gospodarstwa nayczęściéy wydarzaiącém się. Dobrzeby było także przeznaczyć rubryki stosowne do zapisowania liczby robotników użytych do tego przedmiotu i ich płacę, dla powzięcia wiadomości w iakim stosónku zysków zostaie ow ważny oddział ekonomiki z kosztami nań podiętemi.

Tabella piąta wystawia wysiew ogólny i szczegółowy, podzielona iest na 5. rubryk, w rubrycee pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień kiedy wysiew szczegółowy odbyty został; w rubrycee drugiéy wymienia się nazwisko pola na którym wysiew nastąpił, obszerność roli, i iéy uprawa; w trzeciéy, ilość szczególna wysianego ziarna na korce i garce obliczona; w czwartéy ilość ogólna wysianego ziarna; w piątey, uwagi nad lunacyamy i pogodą w czasie sieyby.

Czynność zasiéwu wymaga nad wszelkie inne w gospodarstwie pilności i dokładności. Z tego powodu nie należy odkładać zapisywanie z dnia do dnia. Wiadomość o obszerności pola zasianego podaie środek łatwy do obliczenia następnego zbioru, i ustanowienia saméyże wartości ziemi. Znayduie w niéy gospodarz nie tylko przekonanie o swoim mieniu, alić także zasadę do dalszego niém zarządzenia.

Wyszczególnienie rodzaju uprawy iest iedynym środkiem do iéy wydoskonalenia, do ustrzeżenia się błędów wydarzonych, i do sprostowania każdéy wady. Tabella wymłotu ułożona została w stosónkach do tabelli zbioru dla wzaiemnego ich konfrontowania; tabella wysiewu powinna mieścić w sobie saméy środki do sprawdzenia; a temi są: wystawienie rozległości ziemi obok ilości wysiewu, i uprawy obok rozległości. Nie byłoby rzeczą bezpożyteczną domieścić w rubryce dodatkowéy przy ogóle wysianego ziarna, spisy dni ornych i siewnych, ponieważ, takie wystawienie składałoby ostatnią część obrazu gospodarstwa polowego.

Dostrzeżenia względem lunacyi i temperatury, posłużą do wskazania na przyszłość, pory naydogodnieysze do sieyby i okoliczności szkodliwe iakich wystrzegać się należy.

Tabella szósta przeznaczona do zapisywania mieyscowéy konsumpcyi, przedaży i innego rozchodu zboża wymłóconego, składa się z 10.

rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się ilość zboża wyznaczona na ordynaryą; w drugiéy imie i nazwisko osoby ordynaryą pobieraiącéy, w trzeciéy ilość wybrana kwartałami; w czwartéy ogół rozchodu na ordynaryą; w piątéy datum rozchodu; w szóstéy przeznaczenie i przedmiot rozchodu; w siódméy ilość onego szczegółowa; w ósméy ilość ogólna z miesiąca naprzykład; w dziewiątéy cena zboża przedanego, lub też ustanowiona na zboże w iakowéy fabryce użyte; w dziesiątéy dochód z przedaży. Jeżeliby zachodziła potrzeba kupienia zboża, natenczas należy zapisać kupno w rubryce przeznaczonéy do notowania przedaży. Każdy rodzay zboża powinien mieć stosowną liczbę arkuszy tym sposobem zarubrykowanych.

Tabella 7. przeznaczona do zapisywania przychodu warzywa i innych produktów ogrodowych podzielona iest na dziewięć rubryk; w pierwszéy kładzie się rok miesiąc i dzień zwiezienia warzywa na skład zimowy; w drugiéy rubryce wymienia się pole lub ogród z którego zebrane zostało; w 3 4. 5. 6. 7. i 8. rubrycee wyraża się gatunek ogrodowiny iakoto: cebuli, grochu białego, kartofli, rzepy, marchwi, kapusty, wymierzonych na korce lub kopy. Przy rozszerzaiącéy się w kraiu uprawię w ugórze, potrzebne będą rubryki na rutabagę, brukiew, turnepsy, kalarepę, pataty, i rozmaite gatunki rzepy i kartofli, które podobnym iak tamte warzywa sposobem w rubrykach zapisywać należy. Trawy zaś paszyste, boby, soczewice i rośliny do żywienia bydła przeznaczone, znaydą mieysce w tabelli drugiéy obok koniczyny i siana.

Tabella 8. służy do kierowania czynnościaami w gorzelni i obeymuie w sobie kontrolę obok rejestru doręcznego. Dzieli się na dwie części; część wstępna czyli fabryczna mieści w sobie 8. rubryk; w pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień kiedy wydano zboże do gorzelni; w drugiéy ilość żyta wydanego; w trzeciéy ilość słodu pszennego ięczmiennego, lub owsiannego; w czwartéy zaprawy czyli ingredyencye używane do wódki; w piątéy rok miesiąc i dzień kiedy produkt wyrobiony wzięto z gorzelni na skład; w szóstéy ilość tego produktu; w siódméy iego gatunek czyli próba; w ósméy uwagi względem spoźnienia w wydaniu, lub odmiany w próbie. Część druga czyli rozchodowa, dzieli się na dwie rubryki ogólne iakoto: dobierania spirytusu wodą, i przedaży, z stosowną adnotacyą względem ceny i mieysca przedaży.

Tabella 9. wyszynku wódki w austeryach i karczmach wyraża w sześciu rubrykach rok miesiąc i dzień kiedy wydano wódkę do szynku, mieysce gdzie się szynk znayduie, ilość wydanego trunku, wiele za niego zapłacono, wiele niedopłacono, a naostatek uwagi iakie się nadarzą do umieszczenia, przy podobnym handlu niepewności podlegaiącym.

Przy téy tabélli znayduią się oddzielne rejestra wyszynku wódki nadzwyczaynego i wyszynku bezpłatne-

go, na tyle rubryk podzielone ile ich opisano w artykule poprzedzaiącym.

Tabella 10. przeznaczona do zapisywania przychodu słodu, tudzież rozchodu słodu i przychodu piwa, dzieli się w pierwszéy swoiéy części na cztery rubryki główne, iakoto: ile wziol mielcarz na zrobienie słodu Pszenicy, Jęczmienia, Owsa, i wiakim czasie; tudzież ile z tego zrobił słodu pszennego ięczmiennego i owsianego i w iakim czasie; w drugiéy części, na dwie rubryki główne, iakoto: ile wzioł mielcarz na robienie piwa słodu pszennego, ięczmiennego, owsianego i chmielu; tudzież wiele wydał beczek piwa.

Znayduiące się przy téy tabelli rejestra wyszynku piwa, nie różnią się od tych które przeznaczono do wyszynku wódki, w adnotacyach zaś umiesczane bydź powinny uwagi nad robotą piwowara i wydatkiem ilości trunku z stosowney ilości ziarna.

Tabella 11. wystawia pod nazwiskiem metryki stadniny obraz ogólny chowu koni, na folwarkach dość rozległych aby się w nich chodowaniem stąd zaymowano. Podzielona iest na 12. rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się numer dany koniowi wchodzącemu do tego rejestru, w rubryce drugiéy dane mu nazwisko, z wyrażeniem czyli to iest ogier lub klacz; w rubryce trzeciéy zapisuią się lata; w czwartéy epoka stanowienia; w piątéy rok, miesiąc i dzień ożrzebienia; w szóstéy rodzay zrzebiąt czyli są ogierki lub klacze; w siódméy ich maść; w ósméy epoka pokładania; w dziewiątéy rok miesiąc i dzień kiedy sztuka iaka przedaną została; w dziesiątéy cena; w iedénastéy nazwisko kupuiącego; w dwunastéy ubytek: z wyrażeniem dnia kiedy która sztuka padła i z iakiéy przyczyny.

Tabella 12. w tym samym celu sporządzona iest co poprzednicza, z tą różnicą, że się w niéy zapisuie inwentarż bydlany; dzieli się zaś na trzy części, iakoto: na metrykę bydła rogatego, na metrykę owiec wraz z zamknięciem owczarni, i na metrykę trzódy chlewnéy. Część pierwsza składa się z 15. rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się numer nacechowany na bydlęciu; w rubryce drugiéy dane mu nazwisko; w trzeciéy wiek; w czwartéy czyli iest krowa swieżo doyna; w piątéy czyli iałowo doyna; w szóstéy kiedy zaiałowiała; w siódméy kiedy wybrakowana została; w ósméy rok miesiąc i dzień kiedy ocieliła się; w dziewiątéy rodzay cieląt czyli są byczki lub iałówki; w dziesiątéy maść cielęcia; w iedénastéy rok miesiąc i dzień przedaży każdego cielęcia; w dwunastéy, cena; w trzynastéy rok miesiąc i dzień przedaży sztuk większych; w czternastéy cena; w piętnastéy sztuki odeszłe.

Część druga, składa się z 16. rubryk; w pierwszéy zapisuie się rok miesiąc i dzień kiedy owce obliczono; w drugiéy ich gatunek; w trzeciéy liczba sztuk w czwartéy ilość sztuk doynych; w piątéy dochód z dzierżawy doiu; w szóstéy rok miesiąc i dzień strzyżenia; w siódméy ilość sztuk ostrzyżo-

nych; w ósméy remanent wełny na kamienie i funty obliczony; w dziewiątéy cena wełny; w dziesiątéy przychowek w baranach, skopach i owieczkach; w iedenastéy rok miesiąc i dzień przedaży każdéy sztuki; w dwunastéy ilość sztuk przedanych; w trzynastéy cena; w czternastéy rok miesiąc i dzień wybrakowania; w piętnastéy ilość sztuk wybrakowanych; w szesnastéy ilość sztuk odpadłych.

Część trzecia składasię z 22. rubryk. W rubryce pierwszéy zapisuie się numer lub znak szczególny sztuki nierogatéy; w rubryce drugiéy gatunek; w trzeciéy lata; w czwartéy, rok miesiąc i dzień kiedy oprosiła się maciora; w piątéy, z pod którego numeru; w szóstéy rodzay prosiąt z podziałem na wieprzki i świnki; w siódméy rok miesiąc i dzień przedaży prosiąt z podziałem na wieprżki i świnki; w ósméy cena; w dziewiątéy rok miesiąc i dzień konsumpcyi prosiąt z podziałem na rodzay; w dziesiątéy rok miesiąc i dzień wsadzenia do karmnika; w iedenastéy wyrażenie numeru z pod którego sztuka ta wzięta; w dwunastéy ilość spasionego przez nie zboża lub innego pokarmu; w trzynastéy gatunek tegoż zboża lub pokarmu; w czternastéy datum przedaży; w pietnastéy oznaczenie numeru sztuki przedanéy; w szesnastéy cena; w siedmnastéy data wybrakowania; w osmnastéy oznaczenie numeru sztuki wybrakowanéy; w dziewiętnastéy dla kogo wybrakowana była; w dwudziestéy data kiedy padła która sztuka; w 21. zpod którego numeru padła; w 22. ile padło sztuk.

Reiestr drobiu, nazwany mniéy właściwie metryką, składa Tabellę 13. która dzieli się na przychód, i rozchód; obie te części maią iednakowe rubryki w liczbie 8. W przychodzie zapisuie się naprzód data roku miesiąca i dnia przyięcia; potym remanent, przychowek, pobór z danin, a nakoniec ilość rozmaitego drobiu podzielonego na rodzaie, iakoto: indyków, gęsi, kaczek, i kur; w rubryce siódméy zapisuie się zebrana ilość piérza, z podziałem na kwap czyli puch i piérze, tudzież z oznaczeniem liczby funtów; w ósméy dochód z przedanego drobiu. Do zapisywania rozchodu służą tę same rubryki, z tą różnicą że w rubryce drugiéy wyraża się użycie.

Miano szczególniey na względzie w układaniu metryk inwentarza, aby o korzyści z każdéy sztuki bez zwłocznie przekonywały, i ztąd ułatwiały przedsięwzięcie srodków zapobiegaiących wydarżonem szkodóm. Tak n. p. maiąc dokładny opis wieku iakowéy krowy mogę ią wybrakować w czas, do wypasu lub na konsumpcyą, w tedy zaś cenę iéy nadaną w rozchod pieniężny zapisuię. Bydło może bydź piętnowane na rogach numerami porządkowemi, trzódę zaś chlewną należy znaczyć na uszach, i na ogonie lub na karku wycięciem szczeciny.

Rozchód zgonin, pośladu plew i słomy ma przeznaczone sobie trzy tabelle wystawiaiące z iednéy, strony

zkąd pochodzą, z drugiéy na iaki użytek obracaią się przedmioty.

Tabella 17. służy do utrzymywania w przyzwoitym porządku kassy ekonomicznéy. Dzieli się na dochód i na rozchód; część dochodowa składa się z 7. rubryk. W rubrycę pierwszéy wyraża się datum dochodu; w drugiéy, iego źrzodło; w trzeciéy w czwartéy i w piątéy iego rodzay; w szóstéy iego ilość ogólna.

Część rozchodowa składa się z ogólnych rubryk następuiących: na podatek, na salarya, na utrzymanie sprzętów gospodarskich, za assygnacyami i t. d, potocznie. Każda rubryka ogólna ma podziały właściwe, zastosowane do rodzaiu podatku, i do terminów w które opłacany bywa; do peryodycznéy wypłaty zasług czeladzi; do natury wydatków na reparacye i polepszenia, i t. d.

Dla porządnego utrzymywania kassy i zapewnienia sobie łatwości w dowiedzeniu się dnia każdego o iéy stanie, należy zrobić dziennik oddzielny, w rubrykach iakie do tabelli dochodów przeznaczone zostały. Zapisawszy na iednéy stronnicy téy księgi intytulacyą *dochód* a na drugiéy stronnicy *rozchód* i miesccząc pod takowemi nadpisami wpływy i wypotrzebowania, gdy od summy dochodu potrącę każdego dnia rozchód, wiedzieć będę codzienie, ile się znayduie w kassie pieniędzy gotowych i w iakim gatunku. Taki dziennik iest naylepszą kontrolą wszelkiego przedsięwzięcia do którego użyto pieniędzy, i powinien bydź zaprowadzony w każdém większém gospodarstwie.

(*Dalszy ciąg w następuiącym Nrze.*)

S p r o s t o w a n i e

Błędów zaszłych w texcie pisma pod tytułem: *o żniwach w porze słotnéy* umieszczonego w Nrze 32. G. W.

W dziale 1. §. 2 doradza autor aby „żąć wyżéy nad ziemią niżeli zwyczay" nie zaś *wysoko*. W §. 3. doradza aby „użęte zboża na garści zaraz wiązać za żniwiarzami" nie zaś *w ślad* za żniwiarzami. W §. 4. kładzie za warunek konieczny, aby „snopki wiązali dobrani męszczyzni nie baby ieżeli iest robota dworska." W §. 4. wystawia iż „zależy wiele na dobrém" nie zaś na *ścisłém* wiązaniu. W. §. 5. chce mieć aby „snopki nie były wiązane tak blisko odziomka iak zwyczay" nie zaś *dość blisko* kłosów.

W tymże Nrze myłki ważnieysze w druku zaszłe.

Karta 251. §. 2. Na zagonie w bróździe „czytay" nie w bruździe
„ 251. „ 2. „Ściśle zatknięte „czytay" zetknięte
„ 255. W 36. „i dopiéro późniéy „czytay" po niéy
„ 255. „ „ „Staie się powolném „czytay" powabném